

Kaks vägevad virulast Paul ja Kristjan Raud

135 aastat tagasi sündisid kaksikvennad Kristjan ja Paul Raud. Vägevaid, kelle tööde-tegemiste tähtsus ei ole piirdunud vaid Eesti-maaga, on Virumaa ikka kasvatanud, kõige vägevamate elutöö on raiutud raamatusse "Viru vägevad".

Endel Molotok

Kristjan ja Paul Raud, eesti kunsti suurmeeste sünnipaika tähistab mälestuskivi kunagise Tahu suitsutare asukohas Viru-Jaagupis.

Lapsepõlv Merikülas

Siit lahkus pere üsna pea ning kaksikvendade lapsepõlv-aastad möödusid Merikülas, algul Kaevumäe talu saunas, hiljem aga, kui isa sai Meriküla karjamõisa väljavahi koha, kolis perekond mõisale kuuluvasse kahekorruselisse kivimajja, üsna maantee lähedale. Poiste kasvukodu säilinud varemete järgi võime oletada, et nende kodu asukoht võimaldas näha kõike seda, mis toimus maanteel ja külas.

Siia ulatusid kõrtsi juurest kostvad pillihääled, lauljoru ja kõnekõmin. "See tee tundus meile võtmene lõpmatuksse kaugustesse, kust tulevad tuuled, pilved ja linnud, kus olevat suured linnad uhkete majadega, sõjaväed toredais mundreis ja peened inimesed siidis ning sulg-kübarais. Maantee meelitas ja ergutas igatsusi kaugustesse, kuid sinna ju ei pääsenud. Tore oli seegi, et seisid tee ääres ja silmitsesid uudistades mõisameeste killavoore, postivankreid ja igasugu teekäijaid, tõldu, külameeste veokoormaid," on kaksikvennad rääkinud oma Meriküla-aastaid meenutades (R. Kangur-Pool, Kr. Raud, Tallinn, 1961).

Üheksa-aastaste Raudade koolitee algas naaberkülas Koeraveres tubli noore

VENNAD RAUD

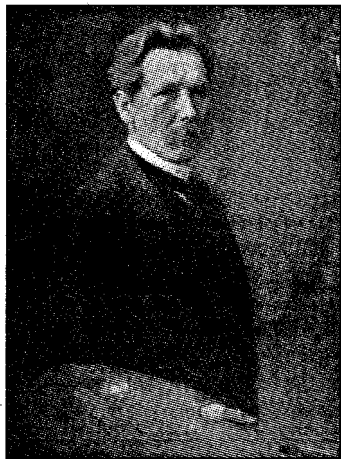
Kaksikvennad Kristjan ja Paul Raud sündisid 22. ja 23. oktoobril 1865. aastal, kelle sünnipaika tähistab mälestuskivi Tahu suitsutare kohal Viru-Jaagupis.

koolmeistri Johann Kulliku käe all, jätkus Viru-Jaagupi kihelkonnakoolis ning Rakvere kreiskoolis. Pärast isa surma tuli poistel taas Koeraverre kolida: onu Mag-nusest, kes oli ametilt sepp ja elas Sepa talus, sai noorukite hooldaja. Koeraverest lahkusid noorukid 1881. a, kuid mälestused lapsepõlvepaikadest jäid Raudades püsima, nii et nad aastakümneid hiljem ikka Meriküla ja Koeravere maastikku, selle intiimset ilu ja peent värvigammat on meenutanud ja oma loomingu kasutanud. Palju toredaid mälestusi on nad endaga eluteele kaasa võtnud karjamõisa karjusest Sarve-Kristjanist, kes oma sikusarvelugudega laste südameid võitis. Nende loomingle on positiivselt mõjunud ka sidemed külalastega, nendelt kuulud tondi- ja muud lood.

Üks vend sirgus portretistiks, teine sõejoonistajaks

Kunstnikule vajalikke teadmisi-oskusi omandas Kristjan Müncheni ja Düsseldorfis, Paul Düsseldorfis kunstiakadeemias. Ka vene kunsti väljapaistvatelt meistritelt on Kristjan mõjutusi saanud.

Oma kodupaiga suurepärase tundmine, akadeemiline haridus ning kaasasündinud anne tegid vendadest eesti kunsti suurkujud. Paul (surnud 1930. a) oli andekas portretist, kelle tipp-saavutuseks on meie talupoegade realistlikud portreed ("Ema portree", "Muhu rauk" jt); Kristjanist (surnud 1943. a) sai aga

Paul Rauda autoportree.

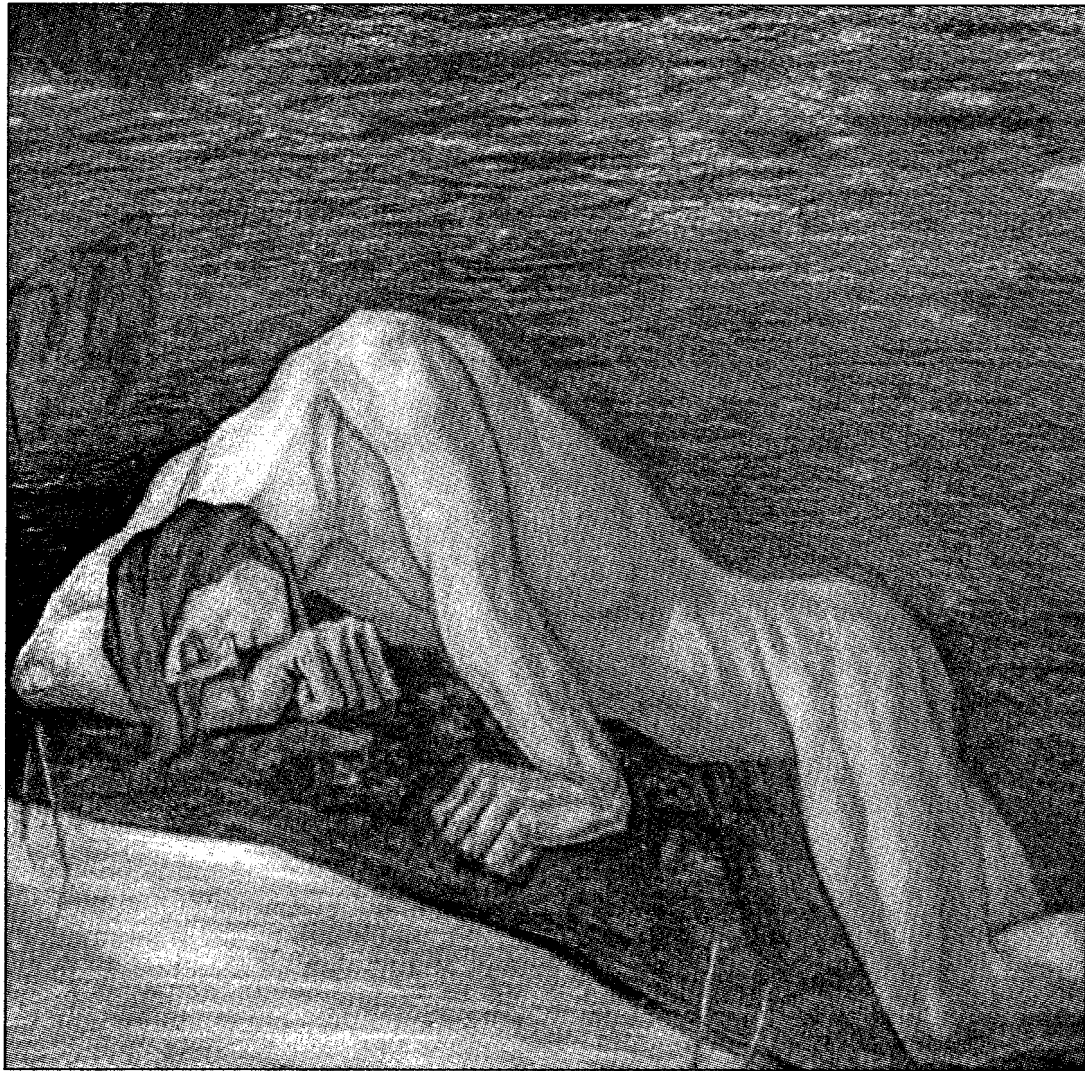
Repro

meisterlike sõe- ja pliiaatsjoonis-tuste looja. Oma lapsepõlvradu on ta jäädvustanud paljudel realistlikel olustiku- ja tööainelistel loenditel.

Oma aja raamatukunsti silmapaistvamateks saavutusteks olid Kristjani Kalevipoja-ainelised joonistused ja mitmele trükisele tehtud illustratsioonid (Juhan Liivi "Luuletused").

Elu viimastel aastatel paelus Kristjan Rauda loodus koos töötava inimesega ("Linlane ja maamehed"). Huvist rahva ja tema loomingu vastu on kantud Kristjan Rauda tegevus selleks, et säiliks rahvakunst ja aineeline vanavara. Suur oli tema osa Eesti Rahva Muuseumi asutamisel ning materjalide kogumise organiseerimisel. 1935. aastal nimetati Kristjan Raud Tartu Ülikooli audoktoriks.

Meie vägevad kaksikvennad Kristjan ja Paul Raud on jaganud oma rikkalikke teadmisi noortele, tehes pedagoogilist tööd nii Tartus kui ka Tallinnas. Seega on nende kunstikriteeriumid mõjutanud läbi aegade eesti kunsti. Nad on ühtmoodi vägevad, keda rahvas mäletab ja kelle loomingu inimesed kalliks peavad.

Fragment Kristjan Raua joonistusest «Kalevipoja surm».